Tulevaisuusvaliokunta

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston selvityksestä Komission tiedonanto: Tekoäly Euroopassa (E 38/2018 vp)

Liikenne- ja viestintäministeriö tukee selvityksessä esitettyä valtioneuvoston kantaa. Ministeriön vastuulla on hallitusohjelman mukaisesti luoda digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristö. Tästä näkökulmasta ministeriö nostaa esille seuraavat näkökulmat ehdotukseen.

Digitalisaation laajamittainen hyödyntäminen edellyttää datan saatavuutta ja hallittua käyttöä esimerkiksi koneälyyn perustuvien teknologioiden avulla. Kestävä datavetoinen talous nojautuu palvelujen luotettavuuteen niin käyttäjien kuin palveluntarjoajien näkökulmasta. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää siten tärkeänä, että datan saatavuus ja luottamus digitaalisiin palveluihin ovat tekoälyn edistämisen keskiössä myös EU-tasolla.

Tekoälyn soveltamisen osalta liikenne-ja viestintäministeriö korostaa yksilöiden oikeuksia dataan ja liiketoiminnan kannusteita investoida dataan perustuvaan palvelukehitykseen. EU ei pysty kilpailemaan investoinneillaan tekoälyn globaaleille edelläkävijöille, mutta sen tulee kohdentaa panostuksensa kilpailuetua ja yhteiskunnallista hyötyä tuoville alueille, joissa sillä on vahvaa osaamista. Tämä tarkoittaa sitä, että ehdotetut EU-tason toimet koordinoidulle suunnittelulle ja panosten kohdentamiseksi tekoälytutkimukseen ja –innovaatioihin tulee arvioida edustavien sidosryhmien ja asiantuntijoiden yhteistyönä. Suomen tulee olla näissä vahvasti mukana edustamassa myös kansallisia vahvuuksia tekoälyn soveltamisessa esimerkiksi terveys-, rahoitus- ja liikennesektoreilla.

Datan saatavuus ja käyttöoikeudet ovat myös eettisen tekoälyn keskeisiä rakennusaineita. Sekä julkisen että yksityisen tiedon saatavuutta on edistettävä yhteisillä pelisäännöillä, tarpeen mukaan myös lainsäädännöllä. Esimerkiksi liikenteen palveluista annettu laki velvoittaa toimijoita tarjoamaan olennaisia tietoja avoimien rajapintojen kautta. Yhteiskunnallisen kehityksen kannalta keskeiset yksityisen sektorin tiedot tulisi määritellä ja niiden avaamisesta nykyistä laajempaan käyttöön tulisi huolehtia, kuitenkaan vaarantamatta yksityisyyden ja liikesalaisuuksien suojaa. Yksityisen henkilön henkilötietojen käsittelyssä on huolehdittava tietosuojan lisäksi siitä, että kuluttajilla on mahdollisuus käyttää omia tietojaan haluamallaan tavalla palveluissa (MyData).

Käytännössä datavetoisen tekoälykehityksen vauhtia säätelevät datan saatavuuden lisäksi datan laatu ja yhteen toimivuus, oikeuksien ja vastuiden selkeys sekä valmiudet datan jakamiseen liiketoimintamallien kehittymiseksi. Lisäksi on huolehdittava siitä, että

Liikenne- ja viestintäministeriö | Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki | Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto | Puhelin 029516001 | www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi

tietoturva ja -suoja ovat saumaton osa tekoälyratkaisuja. Tiedonannon mukaisesti painotamme läpinäkyvyyttä siihen, että kuluttajilla on selkeää tietoa tekoälyyn perustuvien tuotteiden ja palveluiden ominaisuuksista sekä niiden toiminnasta.

Tekoälyyn pohjautuvien teknologisten sovellutuksien vaatimukset tietojärjestelmille tulee perustaa tietoturvallisiin ja tietoteknisesti hajautettuihin ratkaisuihin. Tiedot tulisi jakaa ensisijaisesti avoimien rajapintojen kautta, koska tämä ratkaisu lisää järjestelmien yhteensopivuutta, on tietoturvallinen ja teknisen kehityksen näkökulmasta on myös mahdollisimman kestävä. Tietojen tallentamisessa tulisi noudattaa yhden luukun periaatetta eli tiedot tulisi voida tallentaa vain yhteen järjestelmään, josta tieto generoidaan tarvittaessa muualle. Tietojärjestelmien minimivaatimuksen tulisi olla, että ne ovat mahdollisimman yleiskäyttöisiä ja keskenään yhteen toimivia, niiden tietosisältö on harmonisoitu ja huolehtien, että niissä oleva tieto on ajantasaista ja laadukasta.

Teknologiset innovaatiot mahdollistavat yhä suuremman tietomäärän keräämisen ja hyödyntämisen, ja yhteiskunnan kannalta keskeisten palveluiden esimerkiksi liikenteen, energiahuollon, terveydenhuollon, kaupan ja vakuutustoiminnan rakentamisen tämän tiedon päälle. Käyttäjien luottamusta datan turvalliseen käsittelyyn liittyviin teknologioihin, laitteisiin ja sovelluksiin tulee vahvistaa. Algoritmien avoimuudesta ja vaikutuksista ihmisten turvallisuuteen, esimerkiksi autonomisen liikenteen liikenneturvallisuudesta, tulee käydä laaja-alaista eettistä keskustelua yhteisten pelisääntöjen löytämiseksi, jotteivat eettiset ratkaisut jäisi yksittäisten yritysten ratkaistavaksi. Tärkeää on huomioida myös sähköisen viestinnän luottamuksellisuus, sillä käyttäjien tulee voida luottaa digitaalisen jalanjäljen vastuulliseen käsittelyyn kaikessa toiminnassa.

Kehittymässä olevien koneoppimiseen perustuvien teknologioiden osalta sääntelyä tulee arvioida neutraalisti ja kokeiluille on annettava tilaa. Komission ehdottamat toimet eettisten ohjeiden, vastuukysymyksiin liittyvän tulkintaohjeen ja vaikutusanalyysien käynnistämiseksi ovat oikeita. Näiden toimien toteutuksessa on varmistettava eri intressiryhmien laajapohjainen ja tuloksellinen yhteistoiminta tekoälyn hyödyntämiseksi eri sektorien kehityksessä.

Taru Rastas
Viestintäneuvos

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi